

LES HORES DE NAIXEMENT DELS INFANTS A AGRAMUNT, 1818-1825

per *Josep M. Planes i Closa*

Tradicionalment, la demografia històrica derivada de registres parroquials s'ha preocupat només d'una sèrie de temes fixos i repetits en pràcticament totes les monografies: cicles de natalitat, mortalitat i nupcialitat; estacionalitat d'aquests components; crisis de mortalitat; edats al casament i a la mort; nombre de fills per família; intervals intergenètics i edat de la mare al naixement de cada fill; quocients de mortalitats; segones núpcies; il·legitimitat i concepcions pre-nupcials. Aquestes dades clàssiques, en efecte, són les més interessants i les més efectives demogràficament, i, alhora, les més comunes de trobar en un registre parroquial aplicant el mètode de la reconstitució de les famílies o el buidat serial. Amb tot, la demografia històrica no esgota pas ací les seves possibilitats, car molts altres temes d'investigació poden sorgir d'un registre parroquial.

Un d'aquests és el que ara anem a tractar. Quan les mares tenien els fills, a quina hora del dia o de la nit els tenien amb més freqüència? Aquest és, evidentment, un tema clarament secundari, però si més no curiós, i a penes tractat en les monografies. Va de callada, l'oblit en què s'ha tingut es deu en gran part a la manca d'aquesta indicació de l'hora del naixement als registres, que només acostuma a donar-se en el XIX, i no sempre. Si més no, pel que a Catalunya toca. Alhora, potser també se l'ha marginat perquè se'l veia de poca importància. Amb tot, cal considerar-lo si volem arribar a fer una història detallada de la quotidianitat i de la família de l'antiga societat.

Per què sobre una vila com Agramunt? Evidentment, d'entrada, perquè el seu registre parroquial de baptismes conté aquesta dada. El de Tàrraga, per exemple — població sobre la que faig la meva tesi doctoral —, només dóna — i per ordre del bisbe — les hores de naixement a partir de 1833, i mai abans; força més tard que Agramunt, doncs. Però, alhora, per tal, també, de cridar l'atenció sobre la història i la demografia d'aquesta vila, molt oblidada de la historiografia catalana més enllà del segle XIV. D'altres viles i ciutats de la Catalunya occidental central — Cervera, Tàrraga, Balaguer, Bellpuig — els estudis de modernistes i contemporanistes encara n'han dit alguna cosa, però la història de l'Agramunt del XIV al XX està gairebé tota ella per fer.¹ I, en bona part, del període medieval, també.

Grosso modo, Agramunt és una vila situada entre la Segarra, el Segre i la plana d'Urgell, lloc central i aglutinador de la ribera del riuet Sió, i amb un caire bastant destacat de cruïlla de camins. Lligada al comtat d'Urgell, l'etapa alto-medieval de la vila va ser esplendent, sobretot pel que a l'artesanía, comerç i finances fa referència. Tocada potser especialment per les pestes i la crisi tardo-medieval i les guerres modernes, la vila sembla enfonsar-se i ruralitzar-se, però algunes evidències indiquen també que als segles XVI i XVIII les coses li van anar força bé. Al XIX, en canvi sense ferrocarril i amb el Canal d'Urgell que només li agafa un tros de terme, és quan perd definitivament la possibilitat de competir amb Tàrraga o Cervera, i resta la vila de segona fila que és avui. A l'època que nosaltres considerem — primer quart del XIX — tindria uns 2.000 habitants escassos, però amb tendència a créixer.

El registre parroquial agramuntí té la gran mutilació de tenir només llibres del segle passat i actual. El demògraf ha de compensar aquesta gran limitació amb l'aprofitament exhaustiu de la resta de dades. El registre de baptismes conservat comença a finals de l'any 1817,² i en ell la dada de l'hora de naixement de cada infant batejat ve donada sempre, cosa que indica un costum anterior. Donada a més de forma molt

1. En això hi han tingut bona part de culpa la mutilació del seu arxiu parroquial — en gran part ara a La Seu, el que resta — i la desaparició amb la guerra civil del municipal — sembla que finalment arraconat a l'ACA —. Però, també, la tardana presa de consciència que la gent de la vila ha tingut de la importància de la seva Història i àdhuc l'atzar de no haver tingut Agramunt un investigador qualificat que l'estudiés.

2. Arxiu Històric Parroquial d'Agramunt, volum de baptismes 1817-1830, 299 folis.

sistemàtica, pràcticament en totes les partides, de tal manera que aquells en què hi manca no suposen ni tan sols 1,1%, tal com es veurà aviat. Comencem a notar ja aquí que l'enregistrament és quasi òptim. Fins a mitjans de 1819, a la dada de l'hora del naixement l'acompanya la de l'hora del bateig, però després aquesta dada desapareix.

La dada de l'hora de naixement continua essent donada després de 1825, però nosaltres tallem l'estudi en aquest any obligats per necessitats d'espai. Les dades corresponents a l'any 1817 són marginades, car només fan referència a uns pocs mesos.

Tot sovint, les hores són donades de forma arrodonida: les 4 del matí, les 8 de la nit. Amb tot, de vegades també hi consten els quarts d'hora, és a dir, que hi ha una bona aproximació a l'hora exacta. En els casos de dada arrodonida, a l'hora de fer les taules nosaltres posem aquesta al grup del que és inicial. Per exemple, si algú neix a les 4 de la tarda, es posa al grup 4-5 hores. El desplaçament, en tot cas, no és significatiu.

Abans de passar al comentari dels resultats, hi ha una prevenció que cal tenir molt en compte. ¿No podria ser que els capellans agramuntins donessin només hores molt grollerament aproximades i que arrodonissin despreocupadament a unes hores còmodes i genèriques, sense tenir massa cura d'esbrinar l'hora exacta? Si això era així, llavors el repartiment no tindria cap valor. Amb tot, no crec pas que calgui preocupar-nos massa en aquest sentit. Com podeu veure a les taules següents absolutament tots els grups d'hores porten casos indicats. No hi ha cap grup que tingui ni un 10% de casos, sinó que estem davant d'un repartiment òptim, sense concentracions sospitoses. Les hores més còmodes de fer servir per a arrodonir —les 12 o la 1 de la nit o del migdia, les 9 o les 10 del matí— no tenen tampoc cap tipus de protagonisme. Ben al contrari, ressalten més les hores intermèdies. Això ens indica que els capellans agramuntins esbrinaven amb cura l'hora real de naixença, arrodonint-la només lleugerament a la xifra més propera als quarts.

Els resultats, per tant, poden ser fortament reals. Dibuixen algun agrupament simptomàtic, alguna evolució específica? Tradicionalment, hom sap que la tendència biològica a parir del cos femení se situa sobretot cap a la nit i més encara cap a la matinada, i que defuig el fort del dia. Un cop d'ull a les taules ens confirma curiosament també això, i de forma força nítida.

Hores de naixement dels infants agramuntins. 1818

	Mascles	Femelles	Total
1 - 2 nit	1	1	2
2 - 3	1	2	3
3 - 4	1	2	3
4 - 5	3	—	3
5 - 6	1	1	2
6 - 7	2	1	3
7 - 8 matí	—	—	—
8 - 9	2	—	2
9-10	—	2	2
10-11	2	4	6
11-12	4	—	4
12 - 1	1	2	3
1 - 2 tarda	1	1	2
2 - 3	—	2	2
3 - 4	2	1	3
4 - 5	—	1	1
5 - 6	—	—	—
6 - 7	—	2	2
7 - 8 tarda-nit	—	2	2
8 - 9	2	1	3
9 - 10	—	4	4
10-11	—	—	—
11-12	3	2	5
12 - 1	1	2	3
No consta	1	—	1
1 - 7 nit-matinada	9	7	16
7 - 1 matí	9	8	17
1 - 7 tarda	3	7	10
7 - 1 tarda-nit	6	11	17
Total casos vàlids	27	33	60

Hores de naixement dels infants agramuntins. 1819

	Mascles	Femelles	Total
1 - 2 nit	1	—	1
2 - 3	4	2	6
3 - 4	6	4	10
4 - 5	—	5	5
5 - 6	1	2	3
6 - 7	—	2	2
7 - 8 matí	1	2	3
8 - 9	2	2	4
9-10	1	4	5
10-11	2	—	2
11-12	1	1	2
12 - 1	2	3	5
1 - 2 tarda	1	2	3
2 - 3	1	1	2
3 - 4	1	1	2
4 - 5	2	—	2
5 - 6	—	—	—
6 - 7	3	—	3
7 - 8 tarda-nit	2	1	3
8 - 9	4	1	5
9 - 10	3	2	5
10-11	1	3	4
11-12	1	1	2
12 - 1	3	4	7
No consta	1	3	4
1 - 7 nit-matinada	12	15	27
7 - 1 matí	9	12	21
1 - 7 tarda	8	4	12
7 - 1 tarda-nit	14	12	26
Total casos vàlids	43	43	86

Hores de naixement dels infants agramuntins. 1820

	Mascles	Femelles	Total
1 - 2 nit	1	3	4
2 - 3	4	2	6
3 - 4	4	—	4
4 - 5	2	2	4
5 - 6	4	—	4
6 - 7	2	3	5
7 - 8 matí	—	1	1
8 - 9	2	1	3
9-10	1	1	2
10-11	1	3	4
11-12	5	3	8
12 - 1	3	2	5
1 - 2 tarda	1	1	2
2 - 3	1	—	1
3 - 4	3	1	4
4 - 5	1	1	2
5 - 6	—	—	—
6 - 7	3	1	4
7 - 8 tarda-nit	3	3	6
8 - 9	4	—	4
9 - 10	1	2	3
10-11	2	2	4
11-12	1	2	3
12 - 1	2	1	3
No consta	—	—	—
1 - 7 nit-matinada	17	10	27
7 - 1 matí	12	11	23
1 - 7 tarda	9	4	13
7 - 1 tarda-nit	13	10	23
Total casos vàlids	51	35	86

Hores de naixement dels infants agramuntins. 1821

	Mascles	Femelles	Total
1 - 2 nit	2	1	3
2 - 3	3	2	5
3 - 4	2	2	4
4 - 5	5	2	7
5 - 6	—	1	1
6 - 7	2	3	5
7 - 8 matí	1	2	3
8 - 9	—	1	1
9-10	—	2	2
10-11	1	1	2
11-12	1	2	3
12 - 1	2	1	3
1 - 2 tarda	—	2	2
2 - 3	2	2	4
3 - 4	1	—	1
4 - 5	2	2	4
5 - 6	3	1	4
6 - 7	1	2	3
7 - 8 tarda-nit	—	3	3
8 - 9	5	1	6
9 - 10	1	2	3
10-11	2	2	4
11-12	3	1	4
12 - 1	2	2	4
No consta	—	—	—
1 - 7 nit-matinada	14	11	25
7 - 1 matí	5	9	14
1 - 7 tarda	9	9	18
7 - 1 tarda-nit	13	11	24
Total casos vàlids	41	40	81

Hores de naixement dels infants agramuntins. 1822

	Mascles	Femelles	Total
1 - 2 nit	—	2	2
2 - 3	4	3	7
3 - 4	3	5	8
4 - 5	1	8	9
5 - 6	3	—	3
6 - 7	2	2	4
7 - 8 matí	1	4	5
8 - 9	1	—	1
9-10	3	2	5
10-11	—	2	2
11-12	—	1	1
12 - 1	5	2	7
1 - 2 tarda	2	3	5
2 - 3	1	2	3
3 - 4	—	1	1
4 - 5	—	1	1
5 - 6	1	1	2
6 - 7	4	3	7
7 - 8 tarda-nit	3	1	4
8 - 9	—	1	1
9 - 10	5	1	6
10-11	1	1	2
11-12	1	1	2
12 - 1	—	4	4
No consta	—	1	1
1 - 7 nit-matinada	13	20	33
7 - 1 matí	10	11	21
1 - 7 tarda	8	11	19
7 - 1 tarda-nit	10	9	19
Total casos vàlids	41	51	92

Hores de naixement dels infants agramuntins. 1823

	Mascles	Femelles	Total
1 - 2 nit	1	3	4
2 - 3	3	6	9
3 - 4	6	3	9
4 - 5	4	4	8
5 - 6	1	—	1
6 - 7	3	2	5
7 - 8 matí	—	1	1
8 - 9	1	3	4
9-10	2	—	2
10-11	3	—	3
11-12	—	—	—
12 - 1	—	2	2
1 - 2 tarda	—	1	1
2 - 3	1	—	1
3 - 4	—	—	—
4 - 5	1	2	3
5 - 6	—	—	—
6 - 7	1	—	1
7 - 8 tarda-nit	1	2	3
8 - 9	1	—	1
9 - 10	1	2	3
10-11	—	—	—
11-12	2	4	6
12 - 1	—	—	—
No consta	—	—	—
1 - 7 nit-matinada	18	18	36
7 - 1 matí	6	6	12
1 - 7 tarda	3	3	6
7 - 1 tarda-nit	5	8	13
Total casos vàlids	32	35	67

Hores de naixement dels infants agramuntins. 1824

	Mascles	Femelles	Total
1 - 2 nit	3	2	5
2 - 3	6	4	10
3 - 4	5	2	7
4 - 5	2	3	5
5 - 6	—	2	2
6 - 7	3	4	7
7 - 8 matí	4	3	7
8 - 9	4	3	7
9-10	—	—	—
10-11	2	3	5
11-12	—	2	2
12 - 1	2	2	4
1 - 2 tarda	3	2	5
2 - 3	1	2	3
3 - 4	1	1	2
4 - 5	2	1	3
5 - 6	—	1	1
6 - 7	2	2	4
7 - 8 tarda-nit	2	1	3
8 - 9	1	4	5
9 - 10	1	1	2
10-11	2	—	2
11-12	2	3	5
12 - 1	—	—	—
No consta	—	—	—
1 - 7 nit-matinada	19	17	36
7 - 1 matí	12	13	25
1 - 7 tarda	9	9	18
7 - 1 tarda-nit	8	9	17
Total casos vàlids	48	48	96

Hores de naixement dels infants agramuntins. 1825

	Mascles	Femelles	Total
1 - 2 nit	4	1	5
2 - 3	1	2	3
3 - 4	2	1	3
4 - 5	2	3	5
5 - 6	1	4	5
6 - 7	7	1	8
7 - 8 matí	2	1	3
8 - 9	3	1	4
9-10	2	2	4
10-11	2	2	4
11-12	—	4	4
12 - 1	1	—	1
1 - 2 tarda	1	—	1
2 - 3	—	1	1
3 - 4	2	1	3
4 - 5	1	1	2
5 - 6	1	—	1
6 - 7	1	3	4
7 - 8 tarda-nit	2	2	4
8 - 9	3	—	3
9 - 10	2	2	4
10-11	2	2	4
11-12	2	3	5
12 - 1	—	—	—
No consta	—	—	—
1 - 7 nit-matinada	17	12	29
7 - 1 matí	10	10	20
1 - 7 tarda	6	6	12
7 - 1 tarda-nit	11	9	20
Total casos vàlids	44	37	81

Hores de naixement dels infants agramuntins. Total 1818-1825

	Masclcs		Femelles		Total	
	N.	%	N.	%	N	%
1 - 2 nit	13	4	13	4	26	4
2 - 3	26	7,9	23	7,1	49	7,5
3 - 4	29	8,8	19	5,9	48	7,4
4 - 5	19	5,8	27	8,4	46	7,1
5 - 6	11	3,3	10	3,1	21	3,2
6 - 7	21	6,4	18	5,6	39	6
7 - 8 matí	9	2,7	14	4,3	23	3,5
8 - 9	15	4,6	11	3,4	26	4
9-10	9	2,7	13	4	22	3,4
10-11	13	4	15	4,6	28	4,3
11-12	11	3,3	13	4	24	3,7
12 - 1	16	4,9	14	4,3	30	4,6
1 - 2 tarda	9	2,7	12	3,7	21	3,2
2 - 3	7	2,1	10	3,1	17	2,6
3 - 4	10	3	6	1,8	16	2,4
4 - 5	9	2,7	9	2,8	18	2,7
5 - 6	5	1,5	3	0,9	8	1,2
6 - 7	15	4,6	13	4	28	4,3
7 - 8 tarda-nit	13	4	15	4,6	28	4,3
8 - 9	20	6,1	8	2,5	28	4,3
9 - 10	14	4,3	16	4,9	30	4,6
10-11	10	3	10	3,1	20	3,1
11-12	15	4,6	17	5,3	32	4,9
12 - 1	8	2,4	13	4	21	3,2
No consta	2		4		6	
Total de casos						
on consta la dada	327	99,4	322	99,4	649	99,5
1 - 7 nit-matinada	119	36,4	110	34,1	229	35,3
7 - 1 matí	73	22,3	80	24,8	153	23,5
1 - 7 tarda	55	16,8	53	16,4	108	16,6
7 - 1 tarda-nit	80	24,4	79	24,5	159	24,5

En efecte, la matinada té un nombre molt elevat de naixements, i relativament molt pocs la mitja tarda. De les 2 a les 5 de la nit es produeix una especial concentració de naixements —143 en total, més d'1/5 part—, altament reveladora; en canvi, de les 2 a les 6 de la tarda el nombre de naixements dibuixa un mínim fins i tot més curiós: encara no una seixantena de casos. El matí té, en canvi, un paper més destacat que la tarda, sempre amb més de vint casos en totes les hores, i força regularment. Però el segon màxim clar de naixements se situa cap al capvespre i primeres hores de la nit, amb una trentena de casos per hora. La mitja nit, en canvi, no sembla tenir cap paper especial.

Ara bé, si els fetus agramuntins prefereixen sobretot les hores fosques per a venir al món, es manifesta això sempre en tots els anys? No, perquè cada any individualment considerat no és pas homogeni, en això, sinó que dibuixa unes curioses evolucions. 1818 té un paper força destacat del matí, sobretot de les 10 a les 12 hores. 1819 el té, en canvi, especialment destacat de les hores fosques, de les 12 a les 5 de la nit. 1820 guarda més o menys l'equilibri «normal», però en canvi 1821 i 1822 tenen una tarda notablement farcida de naixements. Ara bé, potser el més espectacular de tot és la gran volada que experimenten els naixements de matinada a partir de 1822, tot polvoritzant pràcticament els altres períodes, i sobretot el del capvespre —primera nit, que de 1818 a 1821 tenia un total semblant al de la matinada. Totes aquestes curioses fluctuacions de les hores de naixement segons els anys ens indiquen com una mena de «conjuntures» dintre mateix de la biologia humana, de «freqüències» més irregulars del que ens podríem pensar d'entrada; ¿O tal vegada obeeixen només a un convencionalisme dels capellans en anotar, els quals potser sí que, després de tot, es van decidir finalment a arrodonir les hores?³. Si així va ser, amb tot, seguim pensant que el desplaçament no és determinant.

Allò que, malgrat tot, sí que es pot concloure amb seguretat és que al moment del naixement no hi ha cap diferència entre sexes. Nens i nenes demanen d'entrar al món a les mateixes hores i als mateixos períodes, i això sense a penes diferències segons els anys. Els sexes no són res al moment de néixer.

3. Per exemple, noteu com a partir de 1823 no hi ha ni un sol cas de naixement entre 12 i 1 de la nit.

A l'Agramunt de la postguerra napoleònica i del trienni liberal, 1 de cada 3 embarassades deslliura a la matinada; 3 de cada 5, durant la nit o, si més no, a les hores de poca claror; només 1 de cada 5, al cop fort del sol i de la claror (11-18 del dia). No sé fins a quin punt aquests resultats són generalitzables arreu o cal referir-los només estrictament a l'Agramunt del 1818-25. Suposant per un moment que poguessin ser semblants a d'altres llocs i èpoques, ¿no podrien explicar potser quelcom de l'alta mortalitat derivada del part a les societats d'antic règim? ¿Podem esperar que la llevadora i persones que pul·lularien entorn de la prenyada estiguessin sempre ben despertes, a les 2 o a les 4 de la matinada? Fins i tot, ¿hi veuriem suficientment, a les cambres fosques i en plena nit? ¿No hi hauria més possibilitats d'accidents al part, si la llevadora o el metge estaven rendits per la son o el cansament o si no hi havia prou llum per tractar un part que vingués en males condicions?

Evidentment, aquesta és només una hipòtesi incerta. Caldria comprovar si en efecte els infants mortinats o que moren pocs dies després del part i les dones que moren de sobrepart vénen efectivament de deslliuraments de matinada o bé això és independent de l'hora a la qual té lloc el part —i, sobretot, el deslliurament final d'aquest, l'estricta moment del naixement—. Alhora, caldria estudiar també això segons grups socials —privilegiats, pobres, mitjans— i àdhuc estacionalment —hivern, estiu, per mesos—. Als moderns hospitals actuals, amb bona il·luminació, bons materials, torns varis de personal per horaris, qualsevol hora és bona per a deslliurar, però a l'antiga societat les condicions del part i el moment en què venia aquest podien tenir una importància impensada.

De tot això, nosaltres a Agramunt n'hem realitzat una primera aproximació: els infants que consta que van ser batejats per necessitat al moment de néixer, per perill de la vida. Aquestes són llurs hores de naixement:

1 - 5 nit	6 (1-2; 2; 2; 3; 3,15; 4)
5 - 9 matinada-matí	6 (5; 5; 6,30; 7; 8; 8)
9 - 1 matí	6 (9,30; 11; 11,15; 12,30; 12,30; 12,30)
1 - 6 tarda	3 (1,30; 2,30; 5)
6-10 tarda-capvespre	1 (9)
10 - 1 nit	3 (10; 11,30; 12-1)

Encara que són uns resultats molt elementals i només grollerament aproximats, crec que ressurta poc o molt que efectivament el part vingut de nit o a hores de matinada era lleugerament pitjor. 13 de 25 casos tenen lloc entre les 12 de la nit i les 8 del matí. Un 52%, percentatge proporcionalment més elevat al d'infants que van néixer entre aquestes hores, menor d'un 46%. No són uns resultats pas del tot nítids ni molt menys definitius, aquests, però si més no sí que crec que inclinen a considerar com, en efecte, el deslliurament a hores de fosca era un xic més perillós del normal. Calen, però, força més estudis sobre aquest tema, que podria donar-nos més d'una sorpresa.